

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.600

Nr. 4

20. marts

70. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1949

Plej og pas Deres Haar

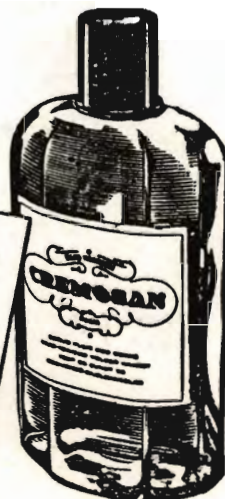
Et smukt, velplejet Haar er et Plus for enhver Mand. Det er let at opnaa ved Hjælp af CREMOSAN Haar Tonicum og en Smule daglig Omhu. Massér blot Hovedbunden med CREMOSAN, saa kan De ligefrem mærke, hvordan det frisker og stimulerer. Det er paa den Maade, man holder Liv i Haarets naturlige Grokraft, og samtidig kommer Haaret til at ligge blødt og smukt.

CREMOSAN

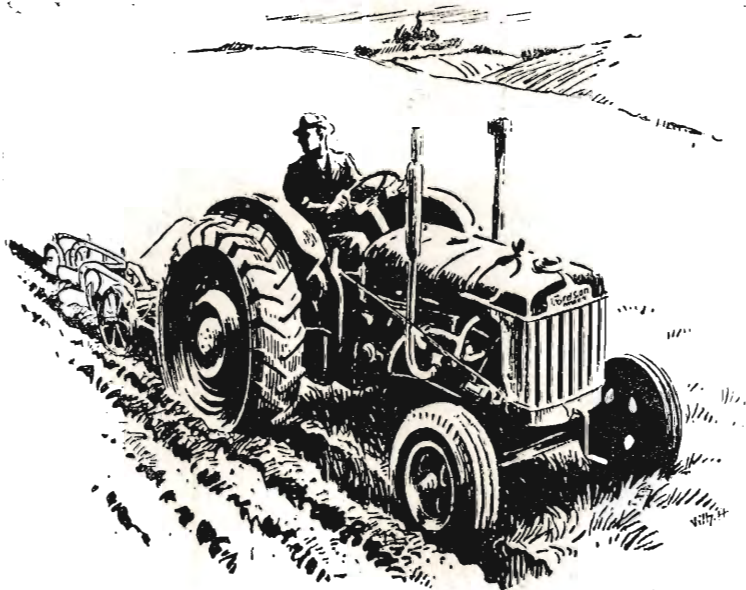
HAAR - TONICUM

Faas let fedtende eller uden Fedtstof. Pr. Flaske Kr. 3.85.

SKÆL
betyder FARE
for Haaret
Begynd med
CREMOSAN
I Tide

A/S FABRIKEN NOMA — KØBENHAVN S.

Ford fører...

med Fordson Major, der er Danmarks mest anvendte traktor. Lav anskaffelsespris — nu fornylig yderligere nedsat — høj kvalitet, stor styrke og anvendelighed samt den anerkendte Ford- og Fordson-service er nogle af årsagerne til denne førerstilling.

Som det fundamentale grundlag for en gradvis mekanisering er FORDSON MAJOR traktoren den ideelle traktor. Den kan anvende de bugsærredskaber, De allerede har, og kan senere påmonteres hydraulisk løfteanordning, hvis De ønsker at overgå til hydraulisk betjente redskaber. Den kraftige, indstillelige trækboom er standardudstyr i alle tilfælde.

Ved afprøvning fornylig på „Statens Redskabsprøver“ udviklede den benzindrevne Fordson Major 35,4 HK på remskiven.

Bestil derfor Deres FORDSON MAJOR traktor nu hos den nærmeste Ford- og Fordson-tractorforhandler til hurtig levering.

NYE, LAVE PRISER

Fordson Major traktor med stålhjul

kr. 5540.-

Med luftringe og bremsler

kr. 7140.-

Priserne øvel.
leverings-
omkostninger.

Fordson MAJOR TRAKTOREN

Danmarks mest anvendte traktor

FORD MOTOR COMPANY % - KØBENHAVN

N.
K.
T.

"DANSK STAALGÆRDE"

FRA ½ NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

BEDSTE OG BILLIGSTE
HEGN TIL

KREATURFOLD, HAVN,
MARK, SKOV ETC.

Faas hos enhver Iænkraemmer og Købmand.

N.
K.
T.

Man behøver ikke at bruge lup
for at opdage en agerkålsplante,

... de findes i tusindvis, ja millioner af dem i mange
kornmarker.

Sprøjtning af kornmarkerne med hormonpræparatet
Dicotox er et uundværligt middel i kampen mod ager-
kål og andet ukrudt.

DICOTOX

som før hed Agioxone, kan nu bestilles til rettidig forårslevering
hos vore forhandlere over hele landet.

DET DANSKE GØDNINGSKOMPAGNI A/S
AKTIESELSKABET FOR KEMISK INDUSTRI

Aktieselskabet

BRØDRENE BRINCKER

Greisdals Hammerværk pr. Vejle — Grundlagt 1867

Specialitet: Tørvegrebe, tørvespader, drænværktøj, lyngleer.

Alle slags grebe, forke, spader, roehækker, høstleer
og haveredskaber leveres med fuld garanti.

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni

Nørresundby
Telefon 4227 - 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

LOMBORGS PLANTESKOLE
Telf. 101 GRANHØJ v. AALBORG Telf. 999

Katalog sendes

gratis paa

Forlangende

Anvend torvestrøelse ved dræning ...

Paa jorder med flintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag torvestrøelse („hundekød“) omkring stødfugerne, ligesom torvestrøelse med fordel benyttes ved dræning i stiv lerjord. Spørg hedeselskabet.

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon 14350
Gensidigt selskab

Reventlowgade 14
København V.

Ansvarsforsikring

Automobilforsikring

TRÆLLØSE PR. HERLUFMAGLE — TLF. SKELBY 83
Under kontrol af Sydsjællands Planteavlsludvalg

Danatex træfiberplader

100 % dansk — mod kulde, fugt og lyd

AXEL PRIOR Akts.

A/S L. HAMMERICH & Co.

Bredgade 33 - Centr. 23
København K.

Grønnegade 57-59 - Tlf. 7050
V Ringgade - Århus

Røde Drænrør

fra 2"-12" haves
altid på lager.
Forlang tilbud.

»Sofienlund«

Teglværk.
Telefon 10 Ulstrup.

Jordbrugskalk Mergel

„Sct. Knuds Gaard“
ODENSE, Tel. 38 (5 lin.)

TAANUM TEGLVÆRK RANDERS

PRIMA DRÆNRØR
2"-16"

Telefon 21 Taanum

Skive Discontobank

Kontortid 9-12 og 2-5

Filial i Haderup

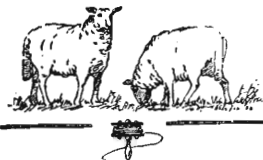
Brug **RANDERS
ØREB**

Teglværkernes
Salgskontor

Esbjerg
Telef. 265-546

DRÆNRØR

2"-15"
Mursten . Tagsten

Andels- Klædefabriken

Grindsted
Telefon 20

AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 4

20. marts 1949

70. årg.

Indtrædende medlemmer indtegnes hos selskabets forretningsførere. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Større bidrag modtages gerne. Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 40 øre pr. mm. Oplag 19.600 eksemplarer.

Indhold: Testamentarisk gave. — Legattildeling til hedeselskabet. — Afsked med hedeselskabet. — Nyordning af to afdelingsvirksomheder. — Litteratur: Norges moser. — En sognehistorie. — Fra plantningsvirksomheden. — Et lystanlæg i en tørvemose. — Fra hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed. — Nye plantagearealer. — Mindre meddelelser.

Testamentarisk gave.

Professor, dr. med. *Schmiegelow* afgik forleden ved døden i den høje alder af 92 år. Gennem hele sit liv var professor *Schmiegelow* stærkt og interesseret knyttet til hedeselskabet, først og fremmest vel som følge af sit slægtskab med familien *Morville* — justitssekretær *Morvilles* hustru var en søster til professor *Schmiegelows* fader. I sine erindringer fortæller professor *Schmiegelow* selv en hel del om, hvor stor fornøjelse og glæde han har haft af sin 27 hektar store plantage, *Fegteborg plantage* ved *Løgstrup*, som han begyndte at tilplante i 1897 og som nu står som en af egnens' bedre plantager.

Ved sin død har professor *Schmiegelow* testamenteret hedeselskabet plantagen, dog således at halvdelen af driftsoverskudet skal tilfalde *Sct. Josef søstrenes hospital* i *København*.

Legattildeling til hedeselskabet.

I 1878 oprettede kammerherre, hofjægermester *A. Th. Schütte* til *Bygholm* et legat under *Københavns magistrats* bestyrelse, der med bestemte mellemrum skulle uddeles til særlige formål, som nærmere var angivet i legatet. I 1923 modtog hedeselskabet en tildeling fra legatet på 5000 kr., og nu har *Københavns magistrat* meddelt hedeselskabet, at der igen er tildelt selskabet 5000 kr.

Afsked med hedeselskabet.

Afdelingsleder *Fridlev Thøgersen* har fra 1. april 1949 efter ansøgning fået bevilget afsked fra sin mangeårige tjeneste ved Det danske Hedeselskab.

Fridlev Thøgersen knyttedes allerede i 1910 som ung landbrugs-kandidat til Det danske Hedeselskab og netop på et tidspunkt, da hedeselskabet efter anmodning fra landøkonomiske foreninger havde op- taget en ny betydningsfuld opgave, at yde landbruget bistand ved planlæg- ning og gennemførelse af dræningsar- bejder. På dette område og ved gen- nemførelse af afvandingsarbejder af anden art samt ved kultiveringsarbejder i enge og moser ydede Fridlev Thøger- sen i sine første hedeselskabsår en aner- kendt indsats i Viborg-egnen, indtil han i 1916 blev distriktsbestyrer for det af selskabet nyoprettede kontor i Vejle.

Med det kendskab til det jyske landbrug, som var Fridlev Thøgersen medfødt, idet han selv har sin rod i

vestjylland, var det naturligt, at han hurtigt fandt sig til rette og fik betydende opgaver at løse, hvortil også især bidrog hans udmærkede evner til at tale med landmænd og til at vinde deres tillid.

I 1918 fulgte han med *Claudi Westh* over i statens grundforbed- ringsvirksomhed, men da denne virksomhed i 1922 blev inddraget, vendte han tilbage til hedeselskabet og førte her en del af opgaverne fra statens grundforbedringsvirksomhed videre, bl. a. de stort an- lagte systematiske kortlægninger af kalktrængende og vandlidende arealer i Danmark. Om dette arbejde, der havde hans store inter- esse, har han forestået udgivelsen af omfattende beretninger.

Da dr. phil. *A. Mentz*, selskabets botaniker og leder af mosein- dustri og moseundersøgelser i 1923 fratrådte sin stilling i hedesel- skabet for at overtage et professorat ved Landbohøjskolen, oprettede hedeselskabet en afdeling for undersøgelser og forsøg med Fridlev Thøgersen som afdelingsleder, og henlagde herunder foruden de for- annævnte systematiske undersøgelser og forsøgsvirksomhed bl. a. kalktrangundersøgelser på de enkelte landejendomme, moseunder- søgelser og moseindustri.

Som afdelingsleder gennem ca. 25 år har Fridlev Thøgersen på disse forskelligartede områder forestået gennemførelsen af meget

omfattende opgaver, hvoraf her særlig skal fremhæves, at han med heldig hånd organiserede kalktrangsundersøgelserne på de enkelte landejendomme, før disse undersøgelser fra 1929 af staten blev krævet som en betingelse for opnåelse af tilskud til mergling og kalkning. Han har fuldført de under dr. Mentz' ledelse påbegyndte undersøgelser af landets moser over 5 ha og samlet dette store materiale i et værk: Danmarks Moser, hvorfra der især gennem krigens år hentedes værdifulde oplysninger.

Som afdelingsleder for afdelingen for undersøgelser og forsøg hørte man overalt i landbrugsorganisationerne gerne hr. Thøgersens indlæg i de mange aktuelle spørgsmål, der i disse år trængte sig på, og det er en ikke ringe skribentvirksomhed, han har udvist, navnlig i de rent landbrugsfaglige tidsskrifter.

Fridlev Thøgersens intime kontakt med landbruget skabte ham en betydende position, hans førnævnte evne til at tale med mennesker og hans hjertelighed i det direkte samarbejde med klienterne, skaffede ham mange venner, der alle med beklagelse vil høre om, at han nu trækker sig tilbage nogle år, før aldersgrænsen kræver det.

Det danske Hedeselskab bringer afdelingsleder Fridlev Thøgersen sin tak for hver god indsats, han har øvet i sin mangeårige gerning i selskabets tjeneste.

Nyordning

af to afdelingsvirksomheder.

I anledning af at afdelingslederne *J. P. Olesen*, mergelafdelingen, og *Fridlev Thøgersen*, afdelingen for undersøgelser og forsøg, har fået bevilget afsked og fratræder fra 1. april, har hedeselskabets bestyrelse vedtaget en nyordning af de to afdelingers virksomhed.

Afdelingsleder ved mose- og engafdelingen, civilingeniør *C. V. Schledermann Larsen* bliver tillige afdelingsleder for *mergelafdelingen*, hvis virksomhed fremtidig varetages under to kontorer, således at det ene kontor, hvorunder henlægges hele den del af virksomheden, der medfører et arbejde ude blandt befolkningen og som især består i at yde bistand ved oprettelse af nye mergelselskaber og ved arbejdets gennemførelse, undersøgelse af mergellejer m. v., ledes af mergelgelkonsulenten, landbrugskandidat *S. P. Sørensen*, medens det andet kontor, hvorunder henlægges administrationen af statens tilskud til transport af mergel og jordbrugskalk, ledes af distriktsbestyrer, landbrugskandidat *O. Friis Møller*.

Afdelingen for undersøgelser og forsøg henlægges direkte under

selskabets direktør, således at afdelingslederens funktioner varetages af direktøren. Afdelingens hidtidige opgaver varetages af 3 kontorer, henholdsvis: *Laboratoriet* under laboratorieforsker, civilingeniør *Th. Mogensen*, *tørvekontoret* og *kontoret for moseundersøgelser* under tørvekonsulent, landbrugskandidat *A. Krøigaard* og *kontoret for kalktrangsundersøgelser* under botaniker, landbrugskandidat *N. C. Nielsen*, under hvem tillige afdelingens øvrige virksomhedsområder henlægges.

LITTERATUR

Norges moser.

Ligesom i de fleste andre lande er spørgsmålet om selvforsyning blevet af afgørende betydning i erhvervslivet i Norge, og selv om dette land på flere områder er rigere på naturrigdomme end f. eks. Danmark, er mulighederne for videreudvikling dog begrænsede. Med hensyn til energikilder er Norge i sammenligning med Danmark godt stillet, skønt der ikke findes kul. Norge har sine skove, sine fosser og sine moser, og om de muligheder for øget udnyttelse af de sidstnævnte har det norske myrselskabs initiativrige leder, direktør *Aasulv Løddesøl*, fornylig udsendt en overordentlig smuk og instruktiv bog: »*Myrene i næringslivets tjeneste*«*), der på meget indgående måde gør rede for alle de problemer, der knytter sig til udnyttelsen og bevarelsen af Norges moser.

Norge er rig på moser, men ligeså lidt som i Danmark har man i Norge nogen egentlig opgørelse af, hvor stort det samlede moseareal er. De foreliggende, til dels skønsmæssige angivelser tyder på, at der i Norge findes omkring 2 millioner ha mose eller et areal omtrent halvt så stort som hele Danmark.

Undersøgelserne af de norske moser er imidlertid i fuld gang, og med udgangen af 1947 var der undersøgt ca. $\frac{1}{15}$ af Norges samlede landområde, der som bekendt er 7,5 gange så stort som Danmarks.

Direktør *Løddesøl* gennemgår i sin bog punkt for punkt alle de udnyttelsesmuligheder, der kan tænkes at komme i betragtning, såsom landbrugsmæssig udnyttelse, skovrejsning, brændselsproduktion, herunder briketfremstilling og fremstilling af tørvekoks samt de biprodukter, der bliver tale om i denne forbindelse, tørvestrøelse, isolationsplader, kunstige gødninger med anvendelse af tørvemateriale o. m. a.

*) Grøndahl og Søns Forlag, Oslo 1948.

NEED
MED
brændselsudgifterne
- isolér med

Troldtekt

førende træbetonplade gennem
13 år

Fås overalt hos tømmerhandlere
og bygningsmaterialeforhandlere

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelsselskab

påtager sig

udnyttelse af lokale lejer og tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerølev Kalkværk.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Gørding.

JESPER JESPERSEN,
formand,
Gødstrup.

AKTIESELSKABET SKARREHAGE MOLERVÆRK

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: Hovedkontor
København: Nygade 1

Aktiekapital og Reserver
andrager ca. 19,3 Mill. Kroner

Dansk Brandforsikringselskab

af 1904 - gensidigt selskab.

Bygninger og Løsøre.
Virkefelt hele landet.

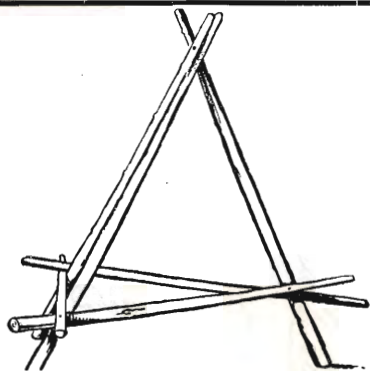
Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus.

„VERMUND“

Tegn annonce i

Jydsk Telefonbog

Jydsk Telefon-Aktieselskab
Århus

STATIVER

til tørring af hø og frøafgrøder
af runde granrafter.

Mål: Ben og tværlægter $3\frac{1}{2}$ Al. \times $1\frac{1}{4}$ –2“ top.
Stativerne kan slås sammen under transport
og opbevaring. Pris 4,50 kr. pr. stk. ab station.

Bestillinger til levering i foråret 1949 bedes snarest indgivet.

Hedeselskabets flyvende Korps, Viborg
Telefon Viborg 1583

A/s De forenede Teglværker
EGERNSUND TELEFON 13 og 14
LEVERER TEGLVARER OVER HELE LANDET

Fremstillingen bærer vidne om det grundige kendskab forfatteren har til de emner, der behandles, og selv om forholdene i Norge og Danmark, hvad moseudnyttelse angår, er vidt forskellige bl. a. på grund af klimaforholdene, vil den foreliggende bog blive læst med stor interesse og stort udbytte også herhjemme.

Blandt de mange interessante oplysninger, bogen rummer, er der grund til at pege på, at der i Norge årlig indvindes ca. 3500 ha mose til landbrugsjord, og at det må antages, at tallet vil stige i årene, der kommer.

Fremkomsten af direktør Løddesøls værk, i forbindelse med at der i Sverige er udsendt et i flere henseender tilsvarende arbejde: »Sveriges bränntorvindustri*), bør give os her i Danmark en mindelse om, at vi er ved at sakke agterud på et felt, der ganske vist under normale forhold er ret upåagtet, men som når verden er af lave er af afgørende, ja livsvigtig betydning for hele samfundet, nemlig nyttiggørelsen af de naturrigdomme, moserne indebærer.

Som allerede nævnt er Norge rig på moser, og der kan regnes med at man har moser nok til at dække landets forbrug af brændtørsv i en næsten uoverskuelig fremtid, men man har alligevel haft øje for den ødelæggelse af samfundsværdier, som uhensigtsmæssig udnyttelse af moserne betyder, og der er nu udarbejdet et lovforslag, som tager direkte sigte på i fremtiden at beskytte moserne mod hensynsløs tørveafgravning til skade for den efterfølgende benyttelse som skov- eller landbrugsjord. Også i dette spørgsmål har dir. Løddesøl været den drivende kraft.

Niels Basse.

En sognehistorie.

Laasby sogn gennem tiderne, af Alfred Kaae, 280 s., ill., eget forlag, 20 kr.

Man sidder på forhånd og glæder sig, når man åbner Thorsted-lærerens nye store, smukke bog med de mange fint udførte tegninger, det rige billedmateriale og det meget smukke tryk. Glæden bliver ikke mindre ved studiet af bogens indhold, selvom den er meget bredt anlagt, fordi sproget er dejligt fri for snørkler og så levende, man kan godt sige, så følsomt smukt behandlet. Man er klar over, at her er forfatteren gået til sit arbejde med en usædvanlig kærlighed til emnet. Det er da også hans barndomsegn, det drejer sig om.

Det er svært at gå i detaljer om »Laasby sogn«, fordi bogen er så omfattende. Der er øst af kilder, alle steder hvor de har været at finde, i landsarkiv, i rentekammerets papirer, gamle indberetninger, gamle folks erindringer og egne studier af landskab og historie — der må ligge et overvældende

*) Se Hedeselskabets Tidsskrift 1948, pag. 211.

fittigt arbejde bag. Det er næsten ikke til at tænke sig, at denne bog ikke vil finde ind i alle hjem, hvor der er tilknytning til sognet. Den fortjener det, og er den først kommet på en sådan boghylde, vil den blive læst fra først til sidst og husket.

I bogens 2. kapitel om »natur og kultur«, gøres der rede for en række interessante forhold vedrørende sognets skove og heder. Omkring 1683 var det dyrkede areal kun 650 tdr. land eller 357 ha, men heri var ikke medregnet enge og græsarealer udenfor omdriften. De tilsvarende arealer var i 1919 1572 ha, godt 4 gange så meget. Sognets plovmand har i de sidste 150 år nypløjet mange hundrede hektar af sognets jord. Denne beundringsværdige landvinding ligger endda så langt tilbage, at det nuværende slægtled ikke har haft synderlig part i den. Den var i det store og hele fuldbyrdet inden 1890, og det er vistnok i særdeleshed i tiden fra 1820 til 1880, at den store rydningstid er inde. Forfatteren giver detaljerede oplysninger om skovarealerne i sognet både i det 17. og i det 18. århundrede, og påviser, hvorledes fædrift i skovene, gjerdselhugst og almindelig vanrøgt af skovene har ødelagt disse. Opdyrkningen af jorden er skabt på bekostning af skovene; men forinden har skovene været ved at omdannes til hede, idet måske op imod en tredjedel af sognets jord henimod år 1800 rimeligvis har været lyngklædt. Det har været ung hede, der var let at besejre, da udstykningen gennemførtes, og i dag findes der ingen hedearealer i sognet — der dyrkes endda hvede på 7 % af sognets jord.

Bogen slutter med et udmærket kilderegister, men navne- og sagregister er udeladt. Det er synd, men måske er bogen kun første bind af et værk om hele Gjern herred — som undertitel står anført »Gjern herred I« — så det manglende kan måske senere indhentes.

H. S.

Fra plantningsvirksomheden.

Et 60 års jubilæum.

Viborg plantningsforening fejrede den 19. februar foreningens 60 års jubilæum i forbindelse med den ordinære generalforsamling. Et stort antal gæster var indbudt, og foreningen var genstand for megen opmærksomhed. Foreningen er stiftet som landets 25. plantningsforening og omfatter 20 sogne, fordelt i 4 herreder. Der har kun været 4 formænd, nemlig justitssekretær *G. Morville*, der i 1904 afløstes af skovrider *Georg Morville*, efter hvis død i 1921 skovrider *C. E. Flensborg* blev formand. I 1943 blev amtsrådsmedlem *Chr. Pedersen*, Rogenstrup, formand, da direktør *Flensborg* trak sig tilbage. Ialt er der i de 60 år uddelt over 10 millioner planter.

I jubilæumsåret har foreningen sat rekord for uddeling af planter, idet der er uddelt 317 000 nåletræer og 57 000 løvtræer, ialt mere end 200 000 over det samlede tal i 1947.

Han Herreds plantningsforening

har i 1948 udleveret 208 500 nåletræer og 85 200 løvtræer.

Hadsund plantningsforening

har i 1948 til 83 modtagere udleveret 204 700 planter, nemlig 173 700 nåletræer og 31 000 løvtræer.

Til bestyrelsen, hvis formand er sognefoged *N. P. Smith*, Visborg, genvalgte skovejer *H. Engberg*, Marienhøj, og gårdejer *Søren Hansen*, Rødehuse, og nyvalgte postmester *Ove Nielsen*, Hadsund,

Holstebro plantningsforening

har i 1948 til 155 medlemmer fordelt 240 900 nåletræer og 19 600 løvtræer.

Brødstrup plantningsforening

har holdt generalforsamling den 16. februar. Formanden, *Søren Bjerre*, Aale, ledede mødet. Til 221 modtagere er udleveret 370 130 nåletræer og 20 500 løvtræer. Til efteråret bliver foreningen 60 år.

Skovrider *Madsen*, St. Hjøllund, gav en række oplysninger af faglig art, og idet han sluttede med en tak til alle sider for et 20-årigt godt samarbejde, meddelte han, at han nu udtrådte af bestyrelsen, hvor han vilde blive afløst af sønnen skovfoged *P. E. Madsen*. — Siden generalforsamlingen har Brødstrup plantningsforening mistet sit æresmedlem og tidligere mangeårige formand, gård-ejer *Søren Thygesen*, Vinding.

Faarup plantningsforening

har i 1948 udleveret 24 000 nåletræer og 82 000 løvtræer, oplyste formanden, gårdejer *Vilh. Sørensen*, Gundestrup, på foreningens nylig afholdte generalforsamling.

Salling og Fjends Herreds plantningsforening

har under ledelse af formanden *Chr. Gregersen*, Krejbjerg, holdt generalforsamling i Skive. Der er i årets løb uddelt 312 000 nåletræer og 127 000 løvtræer. Foreningens jubilæumsår havde sat plantetallet op med 100 000 stk. Formanden genvalgte. Til demonstrationsplantningerne hos *Niels Faarbæk*, Engedal, og ved *Husmandsskolen* anvistes henholdsvis 300 kr. og 235 kr., og desuden uddeltes en række præmier.

Sindal plantningsforening

har til 173 modtagere uddelt 159 000 nåletræer og 62 500 løvtræer.

Morsø plantningsforening

har til 159 modtagere fordelt 62 800 nåletræer og 35 400 løvtræer. På generalforsamlingen forleden genvalgte gårdejer *Ingvard Overgaard*, Faartoft, og gårdejer *Jens Jensen*, V. Hunderup.

Skovrider *C. F. Jensen*, Hurup, omtalte, at vi i år har haft rig lejlighed til at se, hvad det koster ikke at have læ. Mange tage og

meget frugt er ødelagt, hvor man ikke har haft læ, hvorimod der sjældent sker skader, hvor der er træer til at tage af for vinden. Men læet skal altid plantes et stykke fra haverne, så frugtræer og buske ikke ødelægges bl. a. af store snedriver, der samler sig bag læhegnene. Hvis man planter læ i alle skellene, bliver sneen liggende jævnt på markerne og gør ikke så meget skade i haverne og på vejene. Det væsentligste ved læplantning er ikke altid at standse sand- og muldflugt, det er noget, man får i tilgift, men derimod at frugtbar gøre jorden, fordi der administreres bedre med fugtighed og varme, hvor der er læ. Græsmarkerne kommer frem indtil 3 uger tidligere om foråret, hvor der er læ, end de gør på vindblæst mark, og byg kan give op til 30 pct. i merudbytte, hvor der er læ.

Vejle og omegns plantningsforening

har i 1948 fordelt 149 000 nåltræer og 109 000 løvtræer til 302 modtagere.

Sevel og omegns plantningsforening

afholdt forleden generalforsamling på Haderup kro. Skovfoged *Dein* meddelte, at der i det forløbne år til 264 modtagere er udleveret 121 035 nåltræer og 39 747 løvtræer, hvilket er ca. dobbelt så mange som det foregående år. Til revisorer valgtes gårdejer *Martin Andersen*, Faarbæk, og gårdejer *Jacob Mortensen*, Hurup.

Langaa og omegns plantningsforening

har afholdt generalforsamling på Hotel Langaa. Skovfoged *Dein* meddelte, at der til 111 medlemmer var udleveret 86 935 nåltræer og 24 852 løvtræer, hvilket er lidt mindre end det foregående år.

Formanden, proprietær *Ravn Velle* anbefalede medlemmerne at foretage slemning af planterne inden udplantningen, idet han selv ved anvendelse af denne metode havde opnået udmærkede resultater selv i tørre år.

Et lystanlæg

I EN TØRVEMOSE

Af fhv. skovrider ved hedeselskabet *A. Hornemann*.

I Steen-Blichers herlige: »E Bindstouw« begynder Mads Uhr »sin historie« således:

»Hwissommensti te I haa wor i Herning, ælle dæhromkring, saa veed I aassse, te der ær en grumme stuer Mues dæ synnen for. Den samm Mues æ slæt ett saa møj gjæw aa go øwwer faa hvem der ett æ wal kint.«

— Og så fortæller Mads Uhr om koen, der var kommet »i søk« i mosen, og han fremhæver, at selv om man er gået i bløde« og får hjælp, så skal man alligevel selv hjælpe til for at komme op igen.

KÆDESAVEN

Denne benzindrevne letvægts-motorsav gør skovarbejdet langt mere effektivt og rentabelt.

Den her afbildede kædesav, model 7, er en $7\frac{1}{2}$ hk type med automatisk centrifugalkobling og en skærelængde på 120 cm. Vægten er kun ca. 37 kg.

Skriv efter alle nærmere oplysninger.

**Mall kædesaven
kan leveres omgående fra
fabriken i U. S. A.**

Eneforhandling for Danmark:

AKTS. NORDISK VENDITOR

Tordenskjoldsgade 14 . København K.

Palæ 6419 - 9927

Anvend kun

ORIGINALE

RIMAS RESERVEDELE

til briketpressere, formbrændselspressere,
formtørvspresere og ælteværker.

RINGSTED JERNSTØBERI & MASKINFABRIK A/S

HAMMERUM
HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 8

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

SPEJLBORGS
PLANTESKOLE

BRØNDERSLEV
Telefon 382

SKOV-, LÆ-
OG HÆKPLANTER

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.

Tjærborg cementstøberi.

Hurtig levering.

Telefon 21.

Reel betjening.

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

Røde
drænrør
2" — 12"

- Fredenshøj
- Teglværk

Aabenraa . Telefon 2127

Dansk Landbrugs-
og Handelslaboratorium

ved R. KROGH

ODENSE

Telefon 1731 . 2 lin.

Røde — 2" — 12" — Drænrør.

Forlang tilbud.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Rosenørnsallé 18. — København V. — Central 282.

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. BIRK . Foreløb. tlf. Rødkjærsbro 14

Fører kun Δ mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres.

FORLANG TILBUD

Jordbrugskalk.

Fabrikation af såvel
pulveriseret kalk
som findelt råkalk.

Gug Kalkværk A/S,

Salgskontor:
Elmeallé 2, Hasseris.
Tlf. Aalborg 2908
og Gug 46.

STRYG elektrisk . . .

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

SPRIT

til teknisk Anvendelse.

Den dybe sandhed i disse den gamle digterpræsts tanker synes mig vel værd at mindes — netop i vor tid.

Det er »Knudmosen« umiddelbart syd for Herning, der her er tale om. I begyndelsen af 90-erne i forrige århundrede ønskede man at få anlagt et større lystanlæg i Knudmosen, en ufarbar, lyngklædt tørvemose, og det var — mig bekendt — ikke prøvet før.

Men hedeselskabet gik jo aldrig af vejen for store, uprøvede opgaver, og oberstløjtnant E. M. Dalgas udarbejdede en detaljeret plan for jordarbejdet og beplantningen, og det var — efter sigende — et af »gamle Dalgas'« sidste arbejder (E. M. Dalgas døde den 16. april 1894).

Som ung assistent på Birkebæk hos afd. direktør Chr. Dalgas blev jeg, i april 1896, anmodet om at tage til Herning og lede tilplantningen af »Søndre anlæg«. Jeg fik plantningsplanen i lommen, og med udmærket assistance af mine fire elever fra hedeselskabets elevskole — deriblandt afd. skovrider Ferdinand Holt, afd. skovrider Jensen Mark og Tage Grønbech, der lever endnu — tog vi så fat på arbejdet, hjulpet af en 16—18 arbejdsmænd fra byen.

Det var i de dage, da man på et II. kl. hotel i Herning kunne få natlogis + en solid »café complet« om morgenen — formedelst 1 krone. Jeg boede for 2 kr. 50 øre pr. døgn, og da mine diæter var 4 kr. pr. døgn, så havde jeg altså et betydeligt overskud.

Ja! Tiderne skifter!

»Søndre anlæg« som lystanlægget kaldtes, omfatter ca. 12 tdr. ld. Jordarbejdet var udført, så vi kunne straks tage fat; de store tunge pakker med planter måtte vi åbne »i land« og så bære planterne til de forskellige afdelinger; det løse gyngende »hundekød« tillader ikke transport med hest og vogn. Og vi plantede — mest løvtræer, en halv snes forskellige sorter, men også en gruppe: sitkagran, hvis stammer nu, altså snart 60 år gamle, måler ca. 50 cm i diameter i brysthøjde; de er kegleformede, vel omkring 1 alen tykke ved roden, og har selvfølgelig levet deres længste tid.

Af løvtræerne synes: bøg, eg, ask og ær at blive de varigste, medens birk, el og røn er på retur.

Angående bestandsplejen delte »Søndre anlæg« skæbne med så mange andre anlæg og læplantninger trindt om land — nemlig forsømmelse angående udtyndingen, men heldigvis har hedeselskabets lokale skovrider, for få år siden, fået lov til at pleje anlægget med hugst og underplantning, som det skal.

Stangskovspræget vil ændres og der tilstræbes en bestand af forholdsvis få bredkronede træer med mellem-lætræer og undervækst af forskellige buskarter.

Men ejendommeligt og smukt, og vistnok ret enestående i sin art, ligger *Herning sdr. anlæg* i den store tørvemose — Knudmosen kaldet — om-

givet af tørvegrave og tørvestakke. Hernings eneste seværdighed! således har jeg adskillige gange hørt Sdr. anlæg benævnt.

Engang en stille hedesø, derefter i århundreder tørvemose, dækket af lyng og pors — og nu ligger her et anseligt og smukt lystanlæg med mange forskellige træarter, med svaner i dam og med talrige bænke til hvile for »de gamle« i solens lys og til mødested for »de unge« under fuldmånens skær eller de milde stjerners tegn.

Hvilken skøn dag da jeg, for få år siden, besøgte »Sdr. anlæg« — men træernes tale til mig var ikke til at misforstå, for den lød fyndigt således:

»Årene går og livet går og
snart skal også du gå
til: de gamle plantørers brigade.«

Fra hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed

Fra distriktskontorerne under hedeselskabets mose- og engafdeling foreligger der en opgørelse over arbejdet i januar måned 1949.

Det fremgår heraf, at der i månedens løb er fuldført 548 arbejder omfattende 2392 ha til en samlet udgift af 2 492 400 kr. Heraf var 527 drænings- og kultiveringsarbejder omfattende 1680 ha (udgift 2 120 960 kr.) og 21 vandløbsreguleringer med et interesseret areal på 712 ha (udgift 371 440 kr.).

Derudover er der i samme måned ved samtlige distrikter færdigprojekteret og tilstillet rekvirenterne 356 arbejdsplaner omfattende 1424 ha til en overslagssum af 1 648 700 kr. Heraf var 336 drænings- og kultiveringsplaner omfattende 1004 ha (overslagssum 1 207 835 kr.) og 20 vandløbsreguleringer med et interesseret areal på 420 ha (overslagssum 440 865 kr.).

C. V. S. L.

Nye plantagearealer.

- Nr. 3321 A. *Holmeskoven plantage*, ca. 5,5 ha, Gøttrup sogn, Thisted amt. Plantagen ejes af gårdejer Jens Christensen, Steensgaard, Gøttrup. Tilplantningen er påbegyndt.
Arbejdet ledes af skovrider C. F. Jensen.
- Nr. 3322 A. *Grishauge plantage*, ca. 6,7 ha, Gøttrup sogn, Thisted amt. Plantagen ejes af gårdejer Jens Grishauge m. fl., Gøttrup. Tilplantningen er påbegyndt.
Arbejdet ledes af skovrider C. F. Jensen.
- Nr. 3323 A. *Egsgaard søndre plantage*, ca. 10,2 ha, Ringgive sogn, Vejle amt. Plantagen ejes af lærerinde M. Egsgaard, Vinding. Tilplantningen er påbegyndt.
Arbejdet ledes af skovrider Aaskov.
- Nr. 3324 A. *Pengshøj plantage*, ca. 10,0 ha, Bording sogn, Ringkøbing amt. Plantagen ejes af fru Kirstine Uhrskov Christensen, Kristianshede.
Arbejdet ledes af skovrider Piper.

**Mindre
MEDDELELSER. ★**

* *

50 år som plantør.

Plantør *N. Givskov Dein*, Skallesøgaards plantage, kan den 1. april fejre et usædvanligt jubilæum, idet han da har været plantør ved plantagen i 50 år. Skallesøgaards plantage er et aktieselskab, der i sin tid dannedes, da Estvadgaard blev solgt fra, og ved samme tid blev navnet ændret fra Estvadgaards plantage til Skallesøgaards plantage efter den smukke lille sø ved Hvidmose, hvor plantørboligen er beliggende. Plantagens areal er på 13—1400 tdr. land, men heraf er kun ca. 800 tdr. land tilplantet, oprindeligt med bjergfyr; men nu er 2. kultur med rødgran næsten overalt gennemført.

Plantør Dein er en af egnens ansete og dygtige mænd, stærkt taget i brug i det offentlige tjeneste, bl. a. en tid som sognerådsformand. I 47 år har han trofast varetaget hedeselskabets interesser som forretningsfører for Vinderup-distriktet. Plantør Dein uddannedes i sin tid på Birkebæk. Han er født den 23. august 1874 i Farre ved Hammel.

*

Møre- og engafdelingens kontor i Ringøbing er fra 1. marts flyttet fra Bredgade 8 til Skolevænget, Ringkøbing (i kontorlederen, assistent Kirk Jacobsens ejendom).

*

Ved en fest lørdag den 5. marts afsluttede Danmarks største mergelselskab, Hjallerup og omegns mergelselskab, sin virksomhed, der har strakt sig over 20 år. Selskabet har haft en overordentlig stor betydning for hele Øst-Vendsyssel. Der er ialt udkørt ca. 575 000 m³ mergel indtil 30 km fra lejet. Det var det sidste af de store jyske selskaber, der udkørte på flyttelige spor.

*

A/S Søttrup plantage ved Løgstør udbetaler 10 kr. i udbytte pr. aktie for 1948.

*

Det interessante eksperiment med udnyttelsen af spildevandet fra Karp kartoffelmelfabrik ved hjælp af en »regnkanon« gav i fjor så gode resultater, at man nu har udvidet de 35 ha, det oprindeligt var planlagt at vande, med endnu ca. 150 ha, idet spildevandets indhold af gødningsstoffer er så stort, at der er nok til fordeling over et så betydeligt areal.

*

Under rigsdagens behandling af forslaget om forlængelse af grundforbedringsloven forleden oplystes det, at der siden loven af 1933 trådte i kraft er grundforbedret 415 000 ha, eller — hvis man anslår Danmarks

samlede landbrugsareal til ca. 3¼ mill. ha — mere end en ottendedel af den dyrkede jord.

*

41 af Norges 53 tørvestrøelsesfabrikker har været i gang i 1948 og ialt produceret 218 210 baller tørvestrøelse, eller 60 % af produktionen fra før 1940. Vejrforholdene og mangel på arbejdskraft har været medvirkende til at nedsætte produktionen.

Man regner med, at der udover det fabriksmæssigt fremstillede, desuden er produceret ca. 225 000 baller til »hjemmeforbrug«.

*

A/S Skovsønde-Starup plantage holder i år 50 års jubilæum. Plantagen, hvis formand er Knud L. Knudsen, har i 1948 et driftsoverskud på 555 kr.

*

A/S Hejbøl plantage giver 20 % i udbytte for 1948.

*

En sund tanke.

Holbækegnens mergelselskab, der står foran sin opløsning og er i besiddelse af en ret betydelig formue, har holdt generalforsamling. Der blev her drøftet et forslag om at henlægge 50 000 kr. til et fond, der kunne danne grundlag for et nyt mergelselskab, når man en gang ad åre igen skal til at mergele på Holbækegnen. Afgørelsen blev udskudt til næste års generalforsamling.

*

Dalgas og Japan.

Dr. Krarup Nielsen opholder sig for tiden i Japan, hvorfra han har skrevet hjem og bedt om en del særlige oplysninger om E. M. Dalgas og dennes arbejde, navnlig med plantning, idet der i Japan er et udbredt kendskab til Dalgas' indsats, og et stærkt ønske om at kende endnu mere til hans gerning, som japanerne gerne vil efterligne.

*

I Sverige har en kreds af naturvenner foranstaltet en konkurrence om en serie slagord til anvendelse i agitationen for at værne naturen. De 10 bedst udformede »bud« lyder således i dansk oversættelse:

- 1) Glæd dig over naturen og hav respekt for den.
- 2) Skad ikke markafgrøderne — det er dem, landmanden skal leve af.
- 3) Husk, at blomsten altid er smukkest på voksestedet.
- 4) Saml på skønhed — hellere end på nyudsprungne grene.
- 5) Den der bryder grenen, bryder naturens love.
- 6) Strejfende hunde skaber ufred for markens dyr.
- 7) Lad være at ødelægge fuglereder og skære navne i træernes bark.
- 8) Loven for vandringsmanden bør være hensynet til naturen.
- 9) Fjern affald og vær varsom med ild.
- 10) Naturens væsen hører ikke sammen med uvæsen.

*

Det hollandske hedeselskab, der i 1948 fejrede 60-års jubilæum, har nu samlet en række artikler fra selskabets medlemsblad og udsendt dem som en stor smuk bog, der interessant belyser selskabets organisation og store indsats.

*

En undersøgelse på skovarbejderskolen i Sønsterud i Norge, hvor ca. 600 skovarbejdere årligt uddannes i effektiv og rigtig skovhugst, har man fastslået at anvendelse af motorsav til tømmerhugst nedsætter fældetiden til det halve.

*

A/S Nørbæk plantage ved Varde, der i fjor har udvidet sit areal med den nærliggende Nørmose, udbetaler i år for første gang i 27 år udbytte med 10 kr. pr. aktie. Formanden er Jens Iversen Jensen.

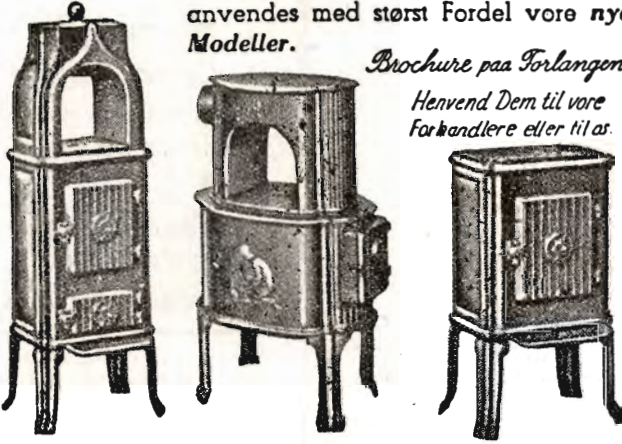
*

RIBE Brændeovne og Tørveovne

Til indenlandsk Brændsel og Briketter anvendes med størst Fordel vore nye Modeller.

Brochure paa Forlangende

*Henvend Dem til vore
Forhandlere eller til os.*

A/S RIBE JERNSTØBERI-RIBE
GRUNDLAGT 1848 · TELEFON 261 & 262

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15

København V.

Telef. 6659 - 5974

**Brunkal
Mergel
Kalk**

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1560 · 1559

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15

Telefon 1500 (5 Linier)

Kontor i Karup

Ellidshøj Kridt- & Kalkværk

af C. M. Christiansen, Århus

Telefon Ellidshøj 4 og Århus 7312

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (3 Lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

A. Philipsen & Co.

Viborg Maskinanlæg · Automobiler
Telefon 532—1064
Elektriske anlæg, vandværksanlæg
Telefon 173—174

NATIONAL

tegner SKOVBRANDFORSIKRING
mod TAB AF TRÆVÆRDIEN

FORSIKRINGSAKTIESELSKABET

NATIONAL

NØRRE VOLDGADE 5

KØBENHAVN K. - TELEFON 7565

Vestjysk Trælsthhandel

Varde

Betonvarefabrik

H. Kunø og Aage Pedersen

Varde · Tlf. 519 - 520

Landbrugsrør

(drænrør)

efter Ingf. normer.

FORLANG TILBUD

AALBORG TAFTEL AKVAVIT.

Petersværk Betonvare-Industri.

Nørresundby. - Tlf. 1055 (2 lin.)

All i betonvarer efter D. S. 400.
 Rensear.ægel • Ringtanken • (Dansk patent nr. 59820).
 Egne fremstillingsmetoder af højeste standard.

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8". — Tilbud til tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk.
 Telefon 187. Skive.

**Stenvad
 Cementsløberi**

Telf. 6 Stenvad
 Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede rør føres
 Altid leveringsdygtig

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen
 Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
 ingeniørforenings normer.

Mrk. \triangle i alle gangbare di-
 mensioner fra 10—60 cm så-
 vel med som uden muffe.
FORLANG TILBUD

Aktieselskab
L. Hammerich & Co.

Specialforretning i bygningsartikler.
 Grundlagt 1854. Tlf. 7050 (3 linier)

Århus

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
 Telefon 921

Normrør

med garantimærket \triangle
 Imprægnering
 Brøndrør

Røde Drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
 pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup

**Krogsgades
 Cementstøberi**

v/ J. C. Halvorsen & Sønner.

Kontor:
 Dannebrogsgade 22, Århus.
 Telefon 5019—5020.

Ny fabrik i Vejlbj.
 Tlf. Riilskov 9319.

Alt i betonvarer D. S. 400.

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
 Telf. 111, Bjerringbro

✱

ALLE

\triangle MÆRKEDE RØR

Imprægnerede
 og uimprægnerede

Stort lager
 Altid leveringsdygtig

HORNBÆK

**CEMENTVARE- OG
 MØRTELFABRIK**

Marius Ødum
 Telef. 400 Randers

Kun \triangle -mærkede varer
 føres. - Største lager.
 Bedste kvaliteter.
 Forlang tilbud

Midtjydske Betonvarefabrikker

Fabrik & lager — Telf. Herning 476
 Herning & Lind. Telf. Lind 45

Lager af \triangle mrk. betonvarer

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør
 i størrelse fra 2 til 15 tommer Tlf. Højslev 3
 Indhent tilbud

Midtjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon Skive 1030

S. m. b. A.

Telefon Viborg 1330

Alle størrelser i drænrør leveres

SKOVFRØKONTORET

JOHANNES RAFF & SØN NORMASVEJ 21 · KØBENHAVN-VÅLBY · TELF. VÅLBY 2

Leverer alle Arter Skovfrø efter forudgående Undersøgelse ved Statsfrøkontrollen i København samt med nøje Angivelse af Proveniens. — Prislister sendes paa Forlangende.

FRØKONTORET
(for undersøgt markfrø)
— Grundlagt 1887 —
KOLDING
Telefon 43

A/S **Skive Markfrøkontor**
Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL · FRØHANDEL

PALUDANS
PLANTESKOLE

· · KLARSKOV · ·

130 tdr. land

Skovplanter,
hæk- og hegnplanter,
allétræer

Forlang prislister

TELEFON KLARSKOV NR. 9

**Herning Hede-
& Discontobank**

10-12 $\frac{1}{2}$, 2 $\frac{1}{2}$ -5
Telefon 5 273 · 720

Hulkjærhus
Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Brostrøms
Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle
planter for have,
mark og skov
Haardføre og veldrevne
arter for ethvert formaal

Sophus Berendsen A/S

V. Farimagsgade 41 · København V.
Kannikkegade 18 · Aarhus

ALT I ENTREPRENØRMATERIEL

Leverandør til Hedeselskabet

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Fræsning

af eng og mose samt pløjning
og grubning af planteriller
udføres med nye maskiner.

Vagn Jensen,
Vesterlund.

Telefon Vester 31 u.

**Randers
Planteskole**

v. Petri Petersen
Telefon 423

Alt i haardføre
og veludviklede planter
til have, mark og skov

Frøavlscenret

HUNSBALLE

Holstebro · Tlf. 353
Frøavl og frøhandel

Rødkjærsbro Cementvarefabrik
ved I. T. BIRK · Telef. Rødkjærsbro 14

Fører kun Δ mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres.

FORLANG TILBUD

Trifoliums Frø
giver stor Høst.

Morsø Støbeegods

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KGL. HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, civilingeniør J. Parbo (formand),
afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup og botaniker N. C. Nielsen.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.